

pen". Pruski kralj Friderik Viljem je tu naselil do-
služene vojake. Kdor je čez noč postavil hišo, je
dobil svet brezplačno. Možje pa niso bili v zadregi.
Zbili so drugod leseno bajto, prenesli jo ponoči
na določeno mesto, in zjutraj se je že kadilo iz nje.
Hiše so zgrajene na umetnih kupih, katere imenu-
jejo „Kaupen“ in zato se imenuje cela naselbina
„Kaupengemeinde“.

Koncem XVIII. stoletja je prišlo mnogo nase-
lnikov tudi iz Gorenje Avstrijske, Češkega, Šlezije, da,
celo iz Ogrskega, ki so se ustanovili okrog Groda,
tako da so bili Srbi popolnoma obkoljeni od tujcev.
Gotovo so imeli pruski vladarji pri tem naseljevanju

SPREEWALD: KRSTNA BOTRA.

namen, ves kraj ponemčiti. Toda zgodilo se je po-
polnoma narobe. Večina nemških priseljencev se je
posrbila. V najnovjšem času je nemški živelj prišel
zopet navrh.

Kmalu zapustimo steze in lepa široka cesta nas
pripelje v Grod. Ako smemo nemškim zgodovinarjem
verjeti, je stala tu že v prazgodovinski dobi germanska
naselbina. Slovani so pa pregnali Germane in v
obrambo postavili na nizek grič grad, od katerega
ima še dandanes ves kraj svoje ime. Od gradu ne
vidimo več veliko. Dobrih deset minut od cerkve
nam kažejo ostanke nekdanje trdnjave. Grič je iz-

ginil skoraj popolnoma, ker so pridni poljedelci nje-
govu prst prenesli na močvirne travnike.

Vas Grod ima dandanes popolnoma drugačno
lice kakor pred sto leti. Široka cesta se vije mimo
lepih zidanih hiš in nedaleč v stran drdra tudi že-
leznica. Z blagostanjem vred se pa širi tudi nemštvo.
Še par desetletij, in zadnji Srb bo v Grodu legel v
grob. Že sedaj se ne sliši na cesti srbska beseda
in treba nam je dolgo povpraševati, da pridemo do
človeka, ki zna in tudi hoče govoriti srbski. Za silo
se ž njim razumemo, ker je jezik precej podoben
našemu. On nas ima seveda za Poljake, ker za druge
Slovane sploh ne ve. Vas je popolnoma luteranska.
Notranjščina precej prostorne cerkve se nam zdi
čudna, ker je popolnoma nabasana s klopmi; kjer je
le kak prostorček, stoji v njem tudi sedež. Nikakor
ni torej čudno, da v ladji niso mogli dobiti prostora
za prižnico. Postavili so jo zato kar na oltar, kjer
je stal nekdanj tabernakelj, ko je bila cerkev še ka-
toliška. Po klopih leži mnogo molitvenikov, veči-
noma nemških; vendar je tudi več srbskih vmes.
Toda tudi ti so tiskani z nemškimi črkami. V zgled
naj služi ta-le stavek iz jutranje molitve za nedeljo:
„Zaitſchna modlitwa na neſelu: Sinez Bog, uebjajſi Woſchz,
rano jdi chwalimy a ſpiwamy twojomu ſwetemu menu.“

Tudi v cerkvi bo kmalu odklenkalo srbskemu
jeziku. Sedaj se še „trpi“ ena srbska pridiga, toda
dolgo ne bo, ko bode tudi ta nemška.

Lep spomenik poleg cerkve nas spominja v
zadnji nemško-francoski vojski padlih Srbov, ki so
prelili slovansko kri za nemško oholost.

Najzanimivejše v Grodu je narodna noša, ki se
je tu bolj ohranila kakor drugod. Kaj slikovita je
in lepa. Srbkinje to vedo dobro, in zato se je tudi
krčevito drže. Še celo tiste je ne opuste, ki ne znajo
več niti besedice srbski. Malo čudno se nam zdi,
ko nas pozdravi dekle s snežnobelim pokrivalom
v pristnem berlinskem narečju „juten Mojen“, in
sicer naj bo že jutro, poldne ali večer.

Običaji pri pogrebih, na ženitovanjih in drugih
enakih znamenitejših dogodkih človeškega življenja
so zelo podobni našim. Tudi ob Sprevi zapirajo
fantje svatom pot in vsak ženin se jim mora odku-
piti. Kadar leži mrlič na mrtvaškem odru se prav
nič ne manjka pitja in petja, kakor tudi ob osmini
ne. Ko pa vzdignejo krsto, hitro prevrnejo klop,
na kateri je stala krsta, sicer bi moral po njihovi
veri vsakateri umreti, ki bi sedel nanjo. Tudi zimske
večere si krajšajo z raznimi zabavami, katerim se
čudijo njihovi nemški sodeležani. Srbske šege in
navade so se pa ohranile tudi pri onih, ki so že
davno pozabili svoje slovansko pokolenje.

